

Milzīgs neizmantots potenciāls ir arī iespēja elektromotorus aprīkot ar piedziņu,

Nikita Petrovs,
ABB Elektriskās piedziņas biznesa vadītājs Latvijā.

Uzņēmējiem jādomā par elektrifikāciju

Pasaules mērogā novērojama arvien aktīvāka virzība uz procesu automatizāciju, robotizāciju, elektrifikāciju un energoefektivitāti, kas nākotnē varētu veicināt vēl lielāku enerģijas pieprasījuma pieaugumu

Teksts **Armanda Vilciņa**
Foto **publicitātes**
Ilustrācija **stock.adobe.com**

Ceturta industriālā revolūcija jeb *Industrija 4.0* noteikti ieviesīs būtiskas izmaiņas ražošanas procesos gan globālā, gan nacionālā līmenī, teic Agris Veliks, ABB Elektrifikācijas

biznesa vadītājs Latvijā. Viņš atzīmē, ka nākotnē pieprasījums pēc enerģijas, visticamāk, turpinās augt, kas attiecīgi veicinās arī cenu kāpumu, tā ietekmi uzņēmēji var mazināt, investējot energoefektivitātē un ilgtspējīgos risinājumos.

Jāpielāgojas tirgum

Pēdējos gados Baltijas valstis ir panākušas būtisku progresu, strādājot pie reģiona elektrifikācijas un virzības uz ilgtspējību, domā A. Veliks. “Mēs cenšamies būt mazāk atkarīgi no fosilā kurināmā, lai sasniegtu vides mērķus, un motivējam uzņēmējus atrast veidus, kā pielāgoties jaunajai realitātei un konkrētajos apstākļos, integrējot ABB produktus, kļūt

energoefektīvākiem un konkurētspējīgākiem. Šajā gadījumā atbildi mēs redzam tā sauktajās viedajās ēkās un gudrās enerģijas risinājumos, kā arī enerģijas avotu dažādošanā. Arī ABB vairāku gadu garumā ir bijis uzticams partneris progresīvo tehnoloģiju integrēšanā ar mērķi optimizēt enerģijas patēriņu un dažādot energoapgādi. Ieguldām gan saules enerģijā un energoefektivitātē, gan e-mobilitātes infrastruktūrā un citos risinājumos. Tāpat ABB nodrošina uzņēmumus, tajā skaitā dažādus datu centrus, birojus un slimnīcas, ar UPS sistēmām un citiem viedajiem risinājumiem,” teic A. Veliks. Kā vienu no galvenajiem iemesliem, kāpēc uzņēmējiem būtu jādomā par gudro

Risinājumu ieviešana šodien noteikti sniegs konkurences priekšrocības nākotnē,

Agris Veliks,
ABB Elektrifikācijas biznesa vadītājs Latvijā.

energoefektīvo risinājumu ieviešanu, kā arī elektrifikāciju, viņš min izmaksu samazināšanu un nepārtrauktu enerģijas piegādi uzņēmumiem, kas ir atkarīgi no liela apjoma tehnoloģiju un iekārtu darba. “Enerģijas piegādes dažādošana, lietojot saules un vēja enerģiju, garantē drošu, rentablu un ilgtspējīgu enerģijas piegādi uzņēmumiem. Uzņēmumu elektrifikācijai ir vēl viens svarīgs aspekts – nākotnē, pēc ekspertu domām, kvalificētais darbspēks dos priekšroku darba devējiem, kuru darbība atbilst vides, sociālajiem un pārvaldības standartiem (ESG). Tādējādi šo risinājumu ieviešana šodien noteikti sniegs konkurences priekšrocības nākotnē. Jau šobrīd varam novērot, ka, piemēram,

jaunās paaudzes inženieri un citi pieprasīti speciālisti labprātāk izvēlas strādāt uzņēmumos, kas darbojas atbilstoši viņu personīgajam vērtībām, un nākotnē šī tendence, visticamāk, tikai nostiprināsies,” uzskata A. Veliks.

Jaunā realitāte

Energoefektivitāte kopumā nav nekas jauns, taču pēdējos gados šī tēma kļuvusi par vienu no uzņēmumu prioritātēm, secina Nikita Petrovs, ABB Elektriskās piedziņas biznesa vadītājs Latvijā. “Tas ir saistīts gan ar izmaiņām enerģijas pieejamības jomā, gan ar faktu, ka uzņēmumi arvien vairāk apzinās ilgtspējīgas uzņēmējdarbības priekšrocības. Dati

liecina, ka aptuveni 45% no visā pasaulē izmantotās elektroenerģijas patērē elektromotori. Ja runājam par Latviju, lielākā daļa vietējo uzņēmēju izmanto elektromotorus, kas ir vecāki par 10 gadiem. Ja mēs nomainītu vismaz 50% veco motoru, energoefektivitātes rādītāji jau kļūtu būtiski augstāki. Turklāt šī nav vienīgā iespēja. Milzīgs neizmantots potenciāls ir arī iespēja elektromotorus aprīkot ar piedziņu, tādā veidā samazinot enerģijas patēriņu par 10–50%,” atzīmē N. Petrovs, uzsverot, ka energoefektivitāte uzņēmumu gadījumā ir kas tāds, no kā ilgtermiņā nav iespējams izvairīties. “Jo ātrāk mēs to sapratīsim un sāksim rīkoties, jo vairāk iegūsim. Energoefektivitāte ir milzīga biznesa priekšrocība, kas ļauj uzlabot gan ražošanas produktivitāti, gan padara biznesu pievilcīgāku investoriem. Ja vēlamies, lai Latvija kļūtu starptautiskajiem investoriem interesantāka, tad šis aspekts mums ir jāņem vērā. ABB jau pašlaik ir plašs produktu un dažādu gudro risinājumu portfelis, un arī nākotnē mēs joprojām plānojam turpināt izglītot uzņēmējus, piedāvājot viņiem energoefektīvas tehnoloģijas un rodot tām papildu pielietojumu. Ja runājam par investīciju atmaksāšanās laiku, protams, katrs projekts ir unikāls, taču šobrīd šis periods ir ievērojami īsāks nekā vēl nesenā pagātnē – apmēram viens līdz trīs gadi. ➔

Viedoklis
Novērojams saules bums

Edgars Bergholcs,
SIA Baltijas Elektro sabiedrība
valdes priekšsēdētājs

2023. gadā nozares attīstību turpināja ietekmēt ģeopolitiskie notikumi un nepieciešamība stiprināt energoneatkarību no Krievijas un fosilajiem energoresursiem. Nozares tendences noteica arī kopš kara sākuma augstā inflācija. Tā rezultātā turpinājās stabils pieprasījums pēc saules paneļiem privātmājām, bet straujais apgrieziena uzņēma saules elektrostaciju būvniecība, kas 2022. gadā bija tikai ideju līmenī. Domāju, ka 2024. gadā šīs saules elektrostaciju bums turpināsies, tomēr turpmākajos gados to attīstību ierobežos brīvo pieslēguma jaudu pieejamība.

Vēl šogad, visticamāk, palielināsies arī pieprasījums pēc saules bateriju akumulatoriem. To savukārt sekmēs grozījumi elektroenerģijas neto uzskaites sistēmā, kas nosaka, ka no šī gada tā vairs nav pieejama jaunajiem pieslēgumiem, bet esošie klienti varēs nodot kopejā tīklā tikai 20% no saražotās enerģijas. Pieprasījums pēc saules baterijām sagaidāms arī saules parkos. Kā trūkums šajā gadījumā gan jāmin tas, ka vēl joprojām nav izstrādāti Ministru kabineta noteikumi par saules bateriju uzstādīšanu, kas atbildīgajām ministrijām ir iekāvēts mājasdarbs.

Ja savukārt runājam par saules paneļu piegādēm, jāteic, ka tās šobrīd ir normalizējušās, taču atsevišķiem komponentiem šis pieprasījums Eiropā vēl joprojām saglabājas augsts, līdz ar to jārēķinās ar ilgāku piegādes laiku. Vēl jauna tendence ir valsts kapitālsabiedrību aktīva iesaiste atjaunojamo energoresursu projektos, kas principā ir pozitīva. Vienlaikus šo projektu īstenošanai ir jābūt pamatotai un izsvērtai, kā arī sabiedrības interesēs.

Šobrīd atmaksāšanās saules paneļiem vidēji ir līdz septiņiem gadiem,

Toms Lācis,
Elektrum Energoefektivitātes centra
projektu vadītājs.

Arī šis ir svarīgs apstāklis, kas komersantiem būtu jāapzinās,” domā N. Petrovs.

Jāizmanto atbalsts

Elektrifikācijas pamatā ir vairāki būtiski virzītājspēki, norāda Toms Lācis, *Elektrum* Energoefektivitātes centra projektu vadītājs. “Galvenie no tiem ir ietekme uz vidi, enerģētiskā drošība, efektivitātes veicināšana un ilgtspējīga attīstība. Līdz ar to šīs idejas vadošais – Eiropas Savienības politikas veidotāju – viedoklis ir, ka tieši elektrifikācija ir instruments, ar kura palīdzību var veikt dekarbonizāciju grūti dekarbonizējamās nozarēs. Tās ir transports, rūpniecība un necentralizētā siltumapgāde, kurās tradicionāli efektīvākos un lētākos fosilos resursus daudzos gadījumos nevar aizstāt ar atjaunojamo energoresursu (AER) ekvivalentiem, piemēram, šķeldu. Arī Latvijā lielākie siltumnīcefekta gāzu emisiju avoti ir transports un lauksaimniecība, kurā jāpalielina gan videi draudzīgas enerģijas ražošana un izmantošana, gan jāveicina ikvienas citas ikdienas darbības efektivitāte. Arī enerģētika ir nozare, kas saistās ar siltumnīcefekta gāzu emisijas (SEG) rādītājiem, taču vienlaikus mūsu valsts var lepoties ar augstiem *Latvenergo* ražotnēs saražotās zaļās enerģijas rādītājiem, kā arī potenciāli augošām saules un vēja enerģijas jaudām,” norāda T. Lācis, uzsverot, ka, raugoties no elektrifikācijas ieviešanas sekmīguma un virzības uz klimatneitralitāti viedokļa, jārēķinās, ka šāda veida un mēroga transformācijas nenotiek uz komerciāliem pamatiem.

“To galvenais virzītājspēks ir atbalsta mehānismi, kurus var izmantot gan privātais, gan uzņēmēju sektors. Kopumā redzam, ka uzņēmēji vēlas uzlabot savu uzņēmumu energoefektivitāti, lai samazinātu savas darbības un ražošanas izmaksas. Primāri uzņēmējiem būtu jāizvēlas tehnoloģijas, kas palīdz efektīvizēt procesus un samazināt kopējo enerģijas patēriņu. Kad

izdarīts viss, lai samazinātu savu patēriņu, nākamais solis ir nodrošināt uzņēmumam nepieciešamo enerģiju pašu spēkiem. Šajā gadījumā viens no risinājumiem ir saules elektrostaciju saražotā elektroenerģija. Šobrīd atmaksāšanās saules paneļiem vidēji ir līdz septiņiem gadiem, bet tas ir atkarīgs no uzņēmuma patēriņa specifikas, pieslēguma veida un tarifa. Tā kā šobrīd elektroenerģijas cenas ir pieaugušas, klientiem tas ir vēl viens motivējošs apstāklis, kas nozīmē, ka saules paneļi var atpelnīties ātrāk,” secina T. Lācis.

Iespējas ir dažādas

Elektrifikācija Latvijas mērogā nenoliedzami ieguva rezonansi iepriekšējos divos kalendārajos gados, kad, strauji pieaugot elektroenerģijas un citu energoresursu izmaksām, jebkura mājsaimniecība, uzņēmums un valsts pārvaldes institūcija meklēja veidus, kā samazināt energoresursu patēriņu un izmaksas, teic Imants Urtāns, AS *Rīgas siltums* Ražošanas departamenta vadītājs. “Arī raugoties nākotnē, elektrifikācijas attīstība būs ļoti nozīmīgs temats, jo 2025. gada 1. ceturksnī, kā zināms, ir plānota visu trīs Baltijas valstu atslēgšanās no Baltkrievijas un Krievijas energoapgādes tīkla un pievienošanās kopējiem Eiropas energoapgādes tīkliem. Šis solis atvērs jaunu elektroenerģijas tirgu, kurā piedalīsies visi Eiropas enerģijas ražotāji,” norāda I. Urtāns, piebilstot, ka pagātnes notikumi ir pierādījuši – lai uzņēmums būtu maksimāli energoefektīvs un energoneatkarīgs, ir nepieciešams diversificēt izmantotās enerģijas veidus.

“Uzņēmums, kurš savu produktu var saražot, izmantojot dažādus enerģijas avotus, būs elastīgāks un neizjutīs energoresursu cenu svārstības. Ja runājam par nākotni, jāatzīmē, ka *Rīgas siltums* paredzējis inovāciju un attīstības projektu izstrādi un īstenošanu ar elektroenerģijas izmantošanu siltumenerģijas ražošanai. Projektu

Nereti arī darba intervijās viens no topošā darbinieka argumentiem ir tas, vai uzņēmuma vērtības iekļauj ilgtspējību,

Māris Kānītis,
Adven valdes loceklis.

Lai uzņēmums būtu maksimāli energoefektīvs un energoneatkarīgs, ir nepieciešams diversificēt izmantotās enerģijas veidus,

Imants Urtāns,
AS *Rīgas siltums* Ražošanas departamenta vadītājs.

ekonomisko efektu nosaka iespēja ražot siltumenerģiju periodos, kad zemās elektroenerģijas cenas ļauj ražot lētāk nekā ar dabasgāzi un pat koksnes šķeldu, kā arī sniegt elektrotīkla balansēšanas un frekvences regulēšanas pakalpojumus. 2024. gadā tiks uzsākta 49 megavatu jaudas elektroenerģijas katla uzstādīšanas projekta realizācija siltumcentrālē *Imanta*. Līdzīgi projekti tiek plānoti arī citos Rīgas siltumavotos, tiek pēti arī risinājumi, kas paredz ar elektroenerģiju saražotās siltumenerģijas akumulēšanu,” atzīmē I. Urtāns.

Efektīvs rīks

Māris Kānītis, *Adven* valdes loceklis, gan uzsver, ka šobrīd elektroenerģijas cenās joprojām ir novērojamas lielas svārstības, kas liek būt piesardzīgiem par tūlītēju pāreju uz elektrifikāciju. “Ja runājam par pāreju uz centralizētās siltumapgādes elektrifikāciju, ir vēl daudz nezināmo, tādēļ šobrīd esam dažādu izmēģinājuma pilotprojektu risinājumu stadijā. Tajā pašā laikā, attīstoties elektroenerģijas ģenerējošajām un sadales tīkla jaudām, nākotnē par elektrifikāciju kopumā būtu jādomā. Mūsu gadījumā par elektrifikāciju vairāk domājam kontekstā ar fosilā kurināmā aizstāšanu. Pēdējā desmitgadē esam investējuši iekārtās, kas pielāgotas vietējā atjaunojamā kurināmā izmantošanai. Tas palīdzējis sasniegt teju 90% AER īpatsvaru. Uzskatām, ka elektrifikācija šajā kontekstā varētu būt veids, kā aizstāt atlikušo fosilā kurināmā īpatsvaru un būtu efektīvs rīks klimatneitralitātes sasniegšanai,” teic M. Kānītis, uzsverot, ka noteikumi un prasības, ko paredz dažādas Eiropas Savienības (ES) direktīvas, arvien straujāk uzņēmumiem liek domāt par gudrājiem risinājumiem un energoefektivitāti. “Šādu risinājumu ieviešana un attīstība palīdz uzņēmumiem ne tikai optimizēt un arī otrreizēji izmantot resursus, kā arī ievērot izvirzītos standartus, bet arī būtiski samazināt dažādas izmaksu pozīcijas. Par to esam pārliecinājušies, jau vairāk nekā piecus gadus uzturot sertificētu energopārvaldības sistēmu, kas ir ļāvusi uzlabot uzņēmuma kopējo efektivitāti. Apkopojot datus no uzstādītajām attālinātās datu nolasīšanas sistēmām un ražošanas iekārtām, tie ļauj pieņemt pamatotus un izsvērtus lēmumus par energoefektivitātes uzlabojumiem. Tāpat esam novērojuši, ka šobrīd būt energoefektīvam un digitāli attīstītam ir arī sabiedrības pieprasījums – nereti arī darba intervijās viens no topošā darbinieka argumentiem ir tas, vai uzņēmuma vērtības iekļauj ilgtspējību,” norāda M. Kānītis.

**DARBA DEVĒJ,
PIESAKI
VAKANCES ĒNU
DIENAI**

04/04/2024
ĒNU DIENA.LV

